

Viite

Asia

Yleisten asioiden neuvosto 11.12.2018

Suomea edustaa kokouksessa eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho.

Puheenjohtaja antaa neuvostossa edistymisraportin **monivuotisen rahoituskehusehdotuksen 2021–2027** käsittelystä sekä antaa tiedoksi neuvottelulaatikko-asiakirjan luonnoksen. Neuvosto käy aiheesta periaatekeskustelun. Suomi katsoo, että Itävalta on edistänyt onnistuneesti rahoituskehyskäsittelyä. Neuvottelulaatikko-asiakirjaluonnos muodostaa hyvän pohjan jatkotyölle. Valtioneuvoston kannat komission rahoituskehusehdotukseen on tuotu esille E 29/2018 -kirjeessä sekä U 45/2018 -kirjelmässä. Valtioneuvoston tarkennetut menopuolen neuvottelukannat on tuotu esille EJ 24/2018 jatkokirjeessä.

Neuvosto hyväksyy **18 kuukauden ohjelmansa** (1.1.2019–30.6.2020). Kyse on Romanian, Suomen ja Kroatian sekä ulkoasiainneuvoston puheenjohtajan kompromissitekstistä. Suomi sai ohjelmassa painotettua mm. EU:n yhteisiä arvoja, kestäväää kasvua (ml. sisämarkkinat, digitaalitalous, bio- ja kiertotalous, sosiaalinen ulottuvuus ja tulevaisuuden työelämätaidot sekä globaali ilmastojohtajuus), ulkoisen toimintakyvyn vahvistamista (ml. kauppapolitiikka, puolustusyhteistyö ja hybridiuhkiin varautuminen) ja kokonaisvaltaista lähestymistapaa muuttoliikkeeseen. Suomen pj-kaudella neuvoston työssä korostuu kesäkuussa 2019 sovittavan EU:n strategisen ohjelman 2019–2024 jalkauttaminen.

Neuvosto käy keskustelun 13.-14.12. **Eurooppa-neuvoston päätelmäluonnoksesta**, jossa käsitellään mm. tulevaa rahoituskehystä, sisämarkkinoita, muuttoliikettä, disinformaatiota ja kansalaiskuulemisia. Neuvostossa käsiteltävä päätelmäluonnos jaetaan 10.12. Suomen tavoitteena on vahva ja eteenpäin katsova teksti sisämarkkinoista (erit. digitalisaatio ja palvelut). Eurooppa-neuvoston tulee keväällä muodostaa näkemys sisämarkkinoita koskevista prioriteeteista EU:n tulevaan strategiseen ohjelmaan. Muuttoliikkeen osalta keskeistä on kesäkuussa 2018 sovitun kokonaisvaltaisen lähestymistavan konkreettinen toimeenpano. Myös disinformaatiota koskevan toimintasuunnitelman tulisi olla mahdollisimman konkreettinen. Kansalaisten osallistaminen ja kuuleminen EU-asioissa on tärkeää.

Neuvosto jatkaa **Puolan kuulemista maan oikeusvaltiotilanteesta**. Suomi arvioi jatkomenettelyn kuulemisen pohjalta. Olennaista on, että Puolan tilanteen käsittely neuvostossa jatkuu. Neuvosto käy myös näkemystenvaihdon **unionin yhteisiä arvoja ja Unkaria** koskevasta ehdotuksesta. Suomi pitää keskeisenä, että Unkaria koskeva menettely antaa neuvostolle vankan pohjan arvioida tilannetta ja tarkoituksenmukaista etenemistapaa. Menettelyn pohjana tulee olla asianmukainen, objektiivinen, luotettava ja todennettavissa oleva tieto. Suomi täsmentää kantojaan tarvittavilta osin käsittelyn edetessä ja tietopohjan laajentuessa.

Lisäksi komissio esittelee neuvostolle **vuotuisen kasvuselvityksensä**. Muut asiat -asiakohdassa puheenjohtaja tiedottaa 15.-16.11. Itävallassa järjestämästään **subsidiariteettikonferenssista**.

Asialista:

Esityslistan hyväksyminen

(mahd.) A-kohtien hyväksyminen

- a) Muiden kuin lainsäädäntöasioiden luettelo
- b) Lainsäädäntöasioiden luettelo (Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 16 artiklan 8 kohdan mukainen julkinen käsittely)

Lainsäädäntökäsittelyt

(Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 16 artiklan 8 kohdan mukainen julkinen käsittely)

Monivuotinen rahoituskehys 2021–2027 SIVU 3
Periaatekeskustelu

Muut kuin lainsäädäntöasiat

Neuvoston 18 kuukauden ohjelma (1. tammikuuta 2019 – 30. kesäkuuta 2020) SIVU 7
Hyväksyminen

Eurooppa-neuvoston 13. ja 14. joulukuuta 2018 pidettävän kokouksen valmistelu:
 päätelmät SIVU 11
Keskustelu

Eurooppa-neuvoston jatkotoimet SIVU 14
Tilannekatsaus

Eurooppalainen ohjausjakso 2019 – vuotuinen kasvuselvytys SIVU 16
Komissio esittelee

Oikeusvaltioperiaate Puolassa / SEU 7 artiklan 1 kohdan mukainen perusteltu ehdotus SIVU 19
SEU 7 artiklan 1 kohdan mukainen Puolan kuuleminen

Unionin arvot – Unkari / SEU 7 artiklan 1 kohdan mukainen perusteltu ehdotus SIVU 24
Keskustelu

Muut asiat

- 15. ja 16. marraskuuta 2018 pidetyn toissijaisuusperiaatetta käsittelevän konferenssin tulokset
Puheenjohtajavaltion tiedotusasia

Valtioneuvoston kanslia

PERUSMUISTIO

VNEUS2018-
00856VNEUS Kaunisvaara Johanna(VNK),
Tikkanen Joanna(VNK)

03.12.2018

Asia

YAN-neuvosto 11.12.2018; Monivuotinen rahoituskehys 2021–2027; Periaatekeskustelu

Kokous

Yleisten asioiden neuvosto 11.12.2018

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Neuvoston puheenjohtaja antaa yleisten asioiden neuvostossa edistymisraportin (14346/18) monivuotisen rahoituskehysesitelmän tähänastisesta sekä puheenjohtajakautensa käsittelystä sekä antaa tiedoksi neuvottelulaatikko-asiakirjan luonnoksen (14759/18).

Käytännössä neuvottelulaatikko-asiakirja on luonnos rahoituskehyssovitukseksi, jossa on jätetty hakasulkeisiin kaikki tasoa ja mitoituksia koskevat kohdat sekä erilaisia näkemyksiä koskevat sisältökysymykset, joilla on vaikutuksia rahoitukseen. Tämän pohjalta käydään myöhemmin varsinaiset rahoituskehysneuvottelut.

Rahoituskehystä käsitellään neuvoston julkisessa käsittelyssä. Lisäksi yleisten asioiden neuvostossa valmistellaan joulukuun Eurooppa-neuvostoa, jossa myös käsitellään monivuotista rahoituskehystä.

Monivuotinen rahoituskehys on esillä Coreper-kokouksessa 5.12.2018 osana yleisten asioiden neuvoston ja joulukuun Eurooppa-neuvoston päätelmien valmistelua.

Suomen kanta

Suomi ottaa vastaan puheenjohtajan edistymisraportin ja neuvottelulaatikko-asiakirjaluonnoksen. Suomi katsoo, että Itävalta on onnistuneesti edistänyt puheenjohtajakaudellaan rahoituskehysesitelyä. Puheenjohtajan laatima neuvottelulaatikko-asiakirjaluonnos vastaa pitkälti valtioneuvoston kantoja. Suomen näkemyksen mukaan luonnos muodostaa hyvän pohjan jatkotyölle.

Valtioneuvoston kannat komission rahoituskehysesitelmään on tuotu esille E 29/2018 -kirjeessä sekä U 45/2018 -kirjelmässä. Valtioneuvoston tarkennetut menopuolen neuvottelukannat on tuotu esille EJ 24/2018 jatkokirjeessä.

Rahoituskehyskeskusteluun liittyen valtioneuvosto toteaa seuraavaa;

Suomi pitää komission rahoituskehysesitelmässä esittämiä poliittisia painopisteitä oikeasuuntaisena. Etenkin uudet painotukset, kuten puolustusyhteistyö ja muuttoliikkeeseen vastaaminen, ovat tärkeitä EU-tason prioriteetteja, joilla on myös selvää eurooppalaista

lisäarvoa. Lisäksi valtioneuvosto pitää tärkeänä EU-tason lisäpanostuksia tutkimus- ja innovaatiotoimintaan.

Suomelle on tärkeää löytää keinoja vahvistaa EU:n rahoituksen ja oikeusvaltioperiaatteen noudattamisen välistä yhteyttä. Komission ehdotus vastaa tähän tarpeeseen.

Komission ehdottama kokonaistaso on liian korkea. Kokonaistason tulisi asettua mahdollisimman lähelle nykyistä jäsenmaiden yhteistä suhteellista BKT-tasoa, joka on 1,06 % BKTL-osuudesta, sisältäen rahoituskehityksen ulkopuoliset erityisvälineet. Tarkasteltaessa eri vaihtoehtoja kokonaistason alentamiseksi leikkausten lähtökohdaksi voitaisiin ottaa esimerkiksi sektoreita, joihin komissio esittää huomattavimpia määrärahalisäyksiä.

Maatalouden osalta komission esittämä leikkaus kohdentuisi suhteessa enemmän maaseudun kehittämisrahastoon kuin maatalouden suoriin tukiin, mikä ei ole Suomen edun mukaista. Maaseudun kehittämisrahoitukseen tulee uudelleen kohdentaa lisärahoitusta rahoituskehitysehdotuksen sisältä.

Suomi kannattaa EU-budjetin kautta puolustusyhteistyöhön kanavoitavan rahoituksen määrän kasvattamista nykyisestä ja pitää komission ehdotusta puolustusrahaston perustamisesta kannatettava.

Tulevassa rahoituskehityksessä muuttoliikkeen lisärahoitusta tulee tarkastella kokonaisvaltaisesti käyttäen budjetin eri osakkeita, etenkin Yhteenkuuluvuus ja arvot-, Muuttoliike- ja rajaturvallisuus- sekä Naapurialueet ja muu maailma -osakkeiden kautta. Jakokriteerien lisäksi tulee koheesiopolitiikan sisällöllisin painotuksin tukea muuttoliikkeeseen vastaamista. On tärkeää, että muuttoliiketoimien osalta vahvistettaisiin jakokriteerin ja jäsenmaakohtaisten politiikkatoimien välistä yhteyttä.

Euroopan kilpailukykyä tulee vahvistaa ja siinä tärkeää on EU-tason panostus innovaatioihin, tutkimukseen, osaamiseen ja investointeihin. Suomen tavoitteena on lisätä tämän politiikkasektorin suhteellista rahoitusosuutta ja komission ehdotus on tämän mukainen.

Komission esitys ilmastonäkökulman vahvemman huomioimisesta EU:n kaikilla keskeisillä politiikka-alueilla on kannatettava. Valtioneuvosto tukee komission ehdotusta ilmastorahoituksen painoarvon vahvistamisesta nykyisestä 20 prosentista 25 prosenttiin tulevalla rahoituskehyskaudella.

Suomi korostaa myös arktisen politiikan tärkeyttä. Arktisia hankkeita tulisi jatkossakin rahoittaa eri rahoituskehityksen instrumentein.

Pääasiallinen sisältö

Puheenjohtajan edistymisraportti (14346/18) on jaettu kolmeen osaan. Ensimmäisessä osassa puheenjohtaja kuvaa neuvoston rahoituskehitysehdotuksen käsittelyprosessia sen jälkeen, kun komissio esitteli kehitysehdotuspaketin 2.5.2018. Puheenjohtaja on jakanut käsittelyn kolmeen päävaiheeseen. Ensimmäisessä jatkettiin Bulgarian puheenjohtajakaudella aloitettua alkuvaiheen tarkastelua, toisessa vaiheessa tarkasteltiin horisontaalisia kysymyksiä ja menopuolen osakkeita ja kolmannessa vaiheessa keskityttiin omiin varoihin ja oikeusvaltioperiaatteeseen liittyviin ehdotuksiin. Edistymisraportissa kuvataan käsittelyä kaikilla tasoilla: työryhmä-, Coreper- ja neuvostotasolla. Lisäksi puheenjohtaja toteaa komission vastanneen jäsenvaltioiden esittämiin kysymyksiin ja tarjonnan lisätietoa ja selvennystä (55 teknistä Fiche-asiakirjaa). Puheenjohtajan mukaan myös sektorikohtaisten ehdotusten käsittely on edistynyt työryhmissä. Puheenjohtajakautensa päättyessä

puheenjohtaja arvioi, että noin puolessa 43:sta rahoituskehukseen liittyvästä asetusehdotuksesta on päästy osittaiseen neuvoston yleisnäkemykseen tai osittaiseen mandaattiin neuvosto- tai Coreper-tasolla.

Edistymisraportin toisessa osassa puheenjohtaja kuvaa kehyskäsittelyn suhdetta toisiin instituutioihin. Puheenjohtaja on jatkanut näkemysten vaihtoa Euroopan parlamentin edustajien kanssa ennen ja jälkeen jokaista yleisten asioiden neuvostoa, jossa rahoituskehystä on käsitelty. Lisäksi edistymisraportissa listataan eri toimielimien rahoituskehysmietintöjä. Lopuksi puheenjohtaja toteaa, että Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja on ehdottanut joulukuun Eurooppa-neuvostossa käytäväksi ensimmäistä syvällistä sisältökeskustelua edistymisraportin pohjalta.

Kolmannessa osassa puheenjohtaja toteaa, että neuvottelulaatikko-asiakirjaluonnoksen tarkoitus on kuvata niitä kysymyksiä, joista neuvotellaan myöhemmässä vaiheessa sekä edistää keskustelua vaihtoehtoista ja ratkaisuisia yksittäisissä aiheissa. Puheenjohtaja toteaa, että jotkut luonnoksen elementit tarvitsevat edelleen lisätarkastelua teknisellä tasolla mm. vaihtoehtojen suhteen, kun taas toiset elementit tarvitsevat poliittista ohjausta, jotta niitä voitaisiin viedä eteenpäin. Puheenjohtaja kertoo antavansa vielä suullisen raportin joulukuun Eurooppa-neuvostossa.

Puheenjohtajan valmisteleva neuvottelulaatikko-asiakirjaluonnos (14759/18) kuvaa niitä kysymyksiä, joista tullaan neuvottelevaan myöhemmässä vaiheessa. Puheenjohtaja korostaa, että rahoituskehyskäsittelyä ohjaa periaate, että mistään ei ole sovittu ennen kuin kaikesta on sovittu. Luonnos sisältää mahdolliset elementit horisontaalisista kysymyksistä, oikeusvaltioperiaatteesta, kaikista menopuolen otsakkeista (1–7) ja tulopuolesta (ns. omat varat).

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Neuvosto antaa erityistä lainsäätämisyjärjestystä noudattaen asetuksen, jossa vahvistetaan monivuotinen rahoituskehys. Neuvosto tekee ratkaisunsa yksimielisesti saatuaan Euroopan parlamentin jäsentensä enemmistöllä antaman hyväksynnän.

Rahoituskehysasetus perustuu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 312 artiklaan ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen (Euratom-sopimus) 106a artiklaan.

Käsittely Euroopan parlamentissa

EP:n yleisesittelijöinä toimivat Jan Olbrycht (EPP, PL) sekä Isabelle Thomas (S&D, FR).

EP:n on hyväksynyt monivuotisen rahoituskehys ehdotuksen osalta mietinnön (Interim Report, A8-0358/2018) 14.11.2018.

Kansallinen valmistelu

EU-ministerivaliokunta 5.12.2018

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 5.12.2018

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Ehdotuksilla ei ole välitöntä vaikutusta Ahvenanmaan asemaan.

Taloudelliset vaikutukset

Komission ehdotuksen taloudelliset vaikutukset kuvataan tarkemmin valtioneuvoston U 45/2018 -kirjelmässä.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

Puheenjohtajan edistymisraportti, 30.11.2018 (14346/18); Multiannual Financial Framework (MFF) 2021-2027 – Progress report.

Puheenjohtajan luonnos neuvottelulaatikko-asiakirjaksi, 30.11.2018 (14759/18); Multiannual Financial Framework (MFF) 2021-2027 – Draft Negotiating Box.

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Joanna Tikkanen, EU-erityisasiantuntija, valtioneuvoston kanslia, +358295160542,
joanna.tikkanen@vnk.fi

Johanna Kaunisvaara, EU-avustaja, valtioneuvoston kanslia, +358295160400,
johanna.kaunisvaara@vnk.fi

EUTORI-tunnus

EU/2018/0986, EU/2018/0993

Liitteet

Viite

Valtioneuvoston kanslia

PERUSMUISTIO

VNEUS2018-
00869

VNEUS Jokelainen Jaana(VNK)

30.11.2018

Asia

Yleisten asioiden neuvosto; neuvoston 18 kuukauden ohjelma 1.1.2019-30.6.2020 (ns. trion ohjelma)

Kokous

Yleisten asioiden neuvosto 11.12.2018

U/E/UTP-tunnus

E 93/2018 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Tulevat peräkkäiset puheenjohtajamaat Romania, Suomi ja Kroatia ovat sopineet syksyn aikana neuvoston tulevasta toimintaohjelmasta yhdessä ulkoasiainneuvoston puheenjohtajan (ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja) kanssa sekä läheisessä yhteistyössä komission ja Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan kanssa.

Neuvoston 18 kuukauden ohjelma (1.1.2019–30.6.2020) hyväksytään yleisten asioiden neuvostossa 11.12.2018.

Suomen puheenjohtajakaudella neuvoston työssä korostuu Eurooppa-neuvostossa kesäkuussa 2019 sovittavan EU:n uuden strategisen ohjelman (2019–2024) jalkauttaminen, eli tällöin nykyisen strategisen ohjelman painopisteiden varaan rakentuva trion ohjelma ei enää ole kaikilta osin ajan tasalla.

Suomen kanta

Suomi on tyytyväinen trion ohjelmaan, vaikka kyseessä on kompromissiteksti erilaisten jäsenmaiden kesken. Erityisesti Suomi pitää hyvänä, että ohjelmaan saatiin kirjattua yhteisten arvojen tärkeys. Suomen tavoitteiden mukaisesti trio sitoutuu myös varmistamaan, että EU toimii lähellä kansalaisia, avoimesti ja hyvän hallinnon sekä paremman sääntelyn periaatteiden mukaisesti.

Suomi sai ohjelmassa painotettua kestäväää kasvua: sisämarkkinoiden, digitaalisen talouden (ml. data- ja alustatalous sekä tekoäly) ja bio- ja kiertotalouden edistämistä samoin kuin sosiaalisen ulottuvuuden ja tulevaisuuden työelämätaitojen merkitystä, EU:n globaalia ilmastojohtajuutta sekä mustan hiilen päästöjen vähentämistä osana arktista politiikkaa. Samoin ohjelmassa otetaan huomioon kestävä kehityksen Agenda 2030:n edistäminen niin EU:n sisällä kuin laajemminkin.

Ohjelman ulkosuhdeosiossa on Suomen mielestä huomioitu hyvin unionin ulkoisen toimintakyvyn vahvistaminen sekä kasvun että turvallisuuden merkitys: monenkeskinen sääntöihin perustuva järjestelmä ja kauppapolitiikka, puolustusyhteistyö, hybridiuhkiin varautuminen sekä strategisen viestinnän ja päätöksenteon tehostaminen.

Lisäksi Suomen tavoitteiden mukaista on kokonaisvaltainen lähestymistapa muuttoliikkeeseen. Ohjelmassa mainitaan myös muun muassa Suomen esillä pitämä valtioiden ja pankkien välisen kohtalonyhteyden katkaiseminen talous- ja rahaliiton (EMU) kehittämisessä ja työn jatkaminen vuodenajoittaisesta kellonajan siirrosta luopumiseksi (ns. kesäaikadirektiivin uudistus).

Suomi on pitänyt neuvoston 18 kuukauden laatimisprosessia hyödyllisenä, sillä siinä yhteydessä triokumppaneiden yhteistyö tiivistyy ja neuvostotyön jatkuvuus kyetään paremmin varmistamaan.

Suomi on katsonut, että puhtaasti kansalliset painotukset on luonteva jättää kunkin puheenjohtajamaan omaan ohjelmaan. Suomessa kaikista eduskuntaryhmistä koostunut työryhmä on esittänyt näkemyksiään kansalliseen puheenjohtajuusohjelmaan. Uusi hallitus linjaa tästä ohjelmasta.

Pääasiallinen sisältö

Romanian, Suomen ja Kroatian muodostaman trion ohjelma on viimeinen neuvoston 18 kuukauden ohjelma, joka noudattaa nykyisen, Eurooppa-neuvoston vuonna 2014 hyväksymän viiden vuoden strategisen ohjelman painopisteitä: 1) työllisyys, kasvu ja kilpailukyky; 2) kansalaisten voimaannuttaminen ja suojeleminen; 3) energia- ja ilmastopolitiikka; 4) vapaus, turvallisuus ja oikeus sekä 5) EU vahvana globaalina toimijana.

Neuvoston 18 kuukauden ohjelma vanhenee Eurooppa-neuvoston sopiessa uudesta strategisesta ohjelmasta (2019–2024) Euroopan parlamentin vaalien jälkeen kesäkuussa 2019. Suomi on ensimmäisenä puheenjohtajanaan jalkauttamassa uuden ohjelman painopisteitä neuvoston työhön.

Trio-ohjelman johdannossa vahvistetaan sitoumus keskeisiin periaatteisiin, kuten unionin yhteisiin arvoihin mukaan lukien oikeusvaltioperiaate, ja monenkeskisen järjestelmän, kestävän kehityksen Agenda 2030:n sekä taloudellisen ja sosiaalisen koheesion edistämiseen. Lisäksi korostetaan EU:n yhtenäisyyden vahvistamista, lähellä kansalaisia toimimista, avoimuutta ja parempaa sääntelyä.

Triomaat sitoutuvat tekemään kaikkensa brexitiin liittyvän työn tehokkaaksi hoitamiseksi EU27:n yhtenäisyyttä vaalien.

Rooman julistuksen mukaisesti unionin kehittämistyötä viedään eteenpäin uuden strategisen ohjelman hyväksymistä kesäkuun 2019 Eurooppa-neuvostossa silmällä pitäen.

Pj-maat sitoutuvat helpottamaan neuvottelujen loppuun saattamista tulevasta monivuotisesta rahoituskehiksestä 2021–2027 läheisessä yhteistyössä Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan kanssa sekä saamaan päätökseen sektorikohtaisten ehdotusten käsittelyt.

Työllisyyden, kasvun ja kilpailukykyyn yhteydessä käsitellään muun muassa sisämarkkinoiden, data- ja alustatalouden sekä tekoälyn mahdollisuuksien edistämistä, oikeudenmukaista ja tehokasta verotusta, talous- ja rahaliittoa, bio- ja kiertotaloutta sekä vihreää kasvua ja merien kestävästä käytöstä ja suojeleminen, työllisyyttä, investointeja ja yhteisen maatalouspolitiikan modernisointia mukaan lukien ruokaturvallisuus, ilmastonmuutokseen sopeutuminen sekä maaseudun elävänä pitäminen.

Kansalaisten voimaannuttamisen teemoja ovat etenkin sosiaalinen ulottuvuus, osaaminen ja tulevaisuuden taidot, nuoriso, Erasmus-neuvottelut, tasa-arvo ja terveys mukaan lukien uuden terveysteknologian mahdollisuudet.

Kauaskantoisen ilmastopolitiikan kannalta korostetaan etenkin EU:n globaalia johtajuutta Pariisin sopimuksen tavoitteiden saavuttamisessa ja kansainvälisissä ilmastoneuvotteluissa, ilmastomuutoksen hillintää ja siihen sopeutumista sekä siirtymistä vähähiiliseen talouteen. Lisäksi todetaan, että mustan hiilen päästöjen vähentäminen osana EU:n arktista politiikkaa on tärkeää.

Vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alalla painotetaan kokonaisvaltaista lähestymistapaa muuttoliikkeeseen, sisäisen turvallisuuden vahvistamista muun muassa järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin vastaisia toimia tehostamalla sekä oikeusalan yhteistyön ja pelastuspalvelutoiminnan edistämistä. Triomaat pyrkivät varmistamaan Schengen-järjestelmän toimivuuden.

Globaalin toimijuuden osiossa huomioidaan ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan asema ja vahvistetaan jäsenmaiden sitoumus tukea häntä. Tekstissä katetaan laajentuminen, naapuruuspolitiikka, sääntöpohjainen kansainvälinen järjestelmä (YK:n asema ja Maailman kauppajärjestön WTO:n modernisointi), suhteet Afrikkaan, latinalaiseen Amerikkaan, Karibian maihin, Asiaan ja arabimaailmaan, transatlanttiset suhteet, turvallisuus- ja puolustuspolitiikka, hybridi- ja kyberuhkiin varautuminen sekä strategisen viestinnän parantaminen.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

SEU artikla 16(9) kiertävästä puheenjohtajuudesta

Neuvoston työjärjestyksessä todetaan kolmesta EU-maasta koostuvan ryhmän hoitavan neuvoston puheenjohtajuutta 18 kuukauden ajan. Kukin ryhmän jäsenistä toimii kaikkien neuvoston kokoonpanojen puheenjohtajana kuuden kuukauden ajan. Ulkoasiainneuvostolla on pysyvä puheenjohtaja: unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja. Puheenjohtajavaltiolla on päävastuu Euroopan unionin neuvoston työskentelystä, ja sen on esiteltävä ehdotus neuvoston toimintaohjelmaksi. Tämän jälkeen ohjelma on toimitettava yleisten asioiden neuvoston hyväksyttäväksi.

Kommenteissa neuvoston työjärjestykseen todetaan neuvoston työn suunnittelusta: Etukäteen määritetty kolmen jäsenvaltion ryhmä, joka hoitaa neuvoston puheenjohtajuutta 18 kuukauden aikana, laatii neuvoston toimintaohjelman kyseiselle kaudelle ("18 kuukauden ohjelma"). Puheenjohtajavaltiot laativat ehdotuksen yhdessä ulkoasiainneuvoston puheenjohtajan kanssa, jotta ulkoasiainneuvoston toiminta koko kaudella voidaan ottaa ohjelmassa huomioon. Ehdotus laaditaan läheisessä yhteistyössä komission ja Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan kanssa asianmukaisten kuulemisten jälkeen. Ohjelmaan sisältyy yleinen johdantojakso, jossa ohjelma esitellään Euroopan unionin pitkän aikavälin strategisten suuntaviivojen taustaa vasten. Ohjelman laatimisesta vastaavat kolme puheenjohtajavaltiota kuulevat tässä yhteydessä kolmea seuraavaa puheenjohtajavaltiota. Ehdotuksessa otetaan huomioon muun muassa komission aloitteesta käydyn, kyseisen vuoden poliittisia painopisteitä koskevan vuoropuhelun tulokset. Ehdotus 18 kuukauden ohjelmaksi toimitetaan yhtenä asiakirjana yleisten asioiden neuvoston hyväksyttäväksi viimeistään kuukautta ennen kauden alkua. Yleisten asioiden neuvosto käy ohjelmasta julkisen periaatekeskustelun.

Käsittely Euroopan parlamentissa

–

Kansallinen valmistelu

Neuvoston sihteeristö pyysi alkukesästä kaikilta triomailta ranskalaisin viivoin ne asiat, joita ne ohjelmaan toivovat. Suomen alustava vastausluonnos, joka perustuu eri yhteyksissä otettuihin kantoihin, käsiteltiin EU-asioiden komiteassa 2.5.2018. Kansallisten kontribuutioiden pohjalta sihteeristö tuotti ensimmäisen luonnoksen, joka toimitettiin ministeriöihin katsottavaksi. Syksyn aikana pidettävät neuvoston sihteeristön vetämät neuvottelut hoidettiin Antici- ja Mertens-virkamiesten sekä viime vaiheessa pysyvien edustajien kesken Brysselissä.

E-kirje (E 93/2018 vp) EU-ministerivaliokunnassa 9.11.2018

Eduskuntakäsittely

E 93/2018 vp

Eduskuntaryhmien näkemykset (17.10.2018) kansalliseen puheenjohtajuusohjelmaan julkaistiin 25.10.2018.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

–

Taloudelliset vaikutukset

–

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

–

Asiakirjat

Neuvoston 18 kuukauden ohjelma 1.1.2019–30.6.2020 (asiakirja 14518/18)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

EU-erityisasiantuntija Jaana Jokelainen (etunimi.sukunimi@vnk.fi), puh. 0295 160 329

EUTORI-tunnus**Liitteet****Viite**

Valtioneuvoston kanslia

PERUSMUISTIO

VNEUS2018-
00870

VNEUS Koikkalainen Anna(VNK)

03.12.2018

Asia

YAN; Joulukuun Eurooppa-neuvoston päätelmäluonnos

Kokous

Yleisten asioiden neuvosto 11.12.2018

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Neuvosto käy keskustelun Eurooppa-neuvoston päätelmäluonnoksesta. Neuvostossa käsiteltävä versio päätelmäluonnoksesta jaetaan jäsenmaille 10.12.

Suomen kanta

Suomi katsoo, että Itävalta on onnistuneesti edistänyt puheenjohtajakaudellaan monivuotisen rahoituskehysten käsittelyä. Puheenjohtajan laatima neuvottelulaatikko-asiakirjaluonnos vastaa pitkälti valtioneuvoston kantoja. Suomen näkemyksen mukaan luonnos muodostaa hyvän pohjan jatkotyölle.

Suomen tavoitteena on vahva ja eteenpäin katsova päätelmäteksti sisämarkkinoista. Erityisesti painotamme digitalisaation ja palvelujen merkitystä. Eurooppa-neuvoston tulee ensi keväänä muodostaa näkemys sisämarkkinoita koskevista prioriteeteista sisällytettäväksi EU:n seuraavaan strategiseen ohjelmaan.

Muuttoliikkeen osalta Suomi pitää keskeisenä kesäkuun 2018 Eurooppa-neuvoston hyväksymän kokonaisvaltaisen lähestymistavan konkreettista toimeenpanoa.

Muiden asioiden osalta Suomi toivoo disinformaatiota koskevan toimintasuunnitelman olevan mahdollisimman konkreettinen.

Kansalaisten osallistaminen ja kuuleminen EU-asioissa on tärkeää, myös EU:n strategista ohjelmaa 2019–2024 silmällä pitäen.

Pääasiallinen sisältö

Joulukuun Eurooppa-neuvostossa aiheina ovat monivuotinen rahoituskehys, sisämarkkinat, muuttoliike sekä muut asiat.

Muiden asioiden osalta käsiteltäneen disinformaatiota, ulkosuhteita ja kansalaiskonsultaatioita. Joulukuun Eurooppa-neuvoston yhteydessä järjestetään myös eurohuippukokous.

Eurooppa-neuvoston päätelmät sisältänevät seuraavia kysymyksiä:

- Monivuotisen rahoituskehityksen osalta Eurooppa-neuvosto huomioi puheenjohtajan edistymisraportin ja pyytää tulevaa puheenjohtajaa jatkamaan työtä, tavoitteena sopia rahoituskehityksestä Eurooppa-neuvostossa syksyllä 2019.
- Sisämarkkinoita edistetään eteenpäin katsovalla tavalla, mukaan lukien digitalisaation ja data- ja palvelutalouden näkökulmasta. Eurooppa-neuvosto käy keväällä 2019 syvällisen keskustelun sisämarkkinoista seuraavaa strategista ohjelmaa silmällä pitäen.
- Muuttoliikkeen osalta esillä on kokonaisvaltaisen lähestymistavan toimeenpano kesäkuun Eurooppa-neuvoston päätelmien pohjalta.
- Disinformaation osalta korostetaan vapaiden ja reilujen vaalien turvaamista sekä kokonaisvaltaista ja hyvin koordinoitua lähestymistapaa.
- Ulkosuhteiden osalta keskustellaan valmistautumisesta EU–Arabiliittohuippukokoukseen sekä muista mahdollisesti esille nousevista asioista.
- Eurooppa-neuvosto tuomitsee rasismia ja muukalaisvihaa.
- Eurooppa-neuvostoa informoidaan seuraavan strategisen ohjelman valmisteluista ja tässä yhteydessä Eurooppa-neuvosto toivottaa kansalaiskuulemiset tervetulleiksi.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Käsittely Euroopan parlamentissa

Kansallinen valmistelu

EU-ministerivaliokunta 5.12.

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 5.12.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Taloudelliset vaikutukset

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Asiakirjat

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VNEUS/Koikkalainen 0295 160 601

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

Valtioneuvoston kanslia

PERUSMUISTIO

VNEUS2018-
00860

VNEUS Koskinen Anniina(VNK)

30.11.2018

Asia

YAN; Eurooppa-neuvoston seuranta

Kokous

Yleisten asioiden neuvosto 11.12.2018

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Neuvosto saa yhteenvedon Eurooppa-neuvoston päätelmien toimeenpanosta erityisesti joulukuun Eurooppa-neuvostoa silmällä pitäen.

Suomen kanta

Suomi ottaa yhteenvedon tiedoksi.

Suomi pitää tarpeellisena tehostaa unionin päätösten toimeenpanoa. Tällä edistetään EU:n legitimitettä ja uskottavuutta. Tarvitaan jäsenvaltioiden ja instituutioiden vahvempaa sitoutumista toimeenpanon varmistamiseen.

Eurooppa-neuvoston rooli toimeenpanon tehostamisessa on keskeinen. Eurooppa-neuvoston päätelmien tulisi tarpeen mukaan sisältää selkeä vastuunjako kunkin asiakysymyksen seurannan, monitoroinnin ja raportoinnin osalta. Keskeisiä asiakokonaisuuksia koskeva seurantamekanismi olisi hyödyllinen. Sihteeristöllä tulisi olla keskeinen rooli tämän osalta jatkuvuuden turvaamiseksi.

YAN:lla on tärkeä rooli seurannan varmistamisessa, erityisesti horisontaalisten kysymysten osalta. Sektorineuvostojen tulisi vastaavasti varmistaa keskeisten sektorikohtaisten asiakysymysten seuranta. Eurooppa-neuvoston, yleisten asioiden neuvoston ja sektorineuvostojen välisen vuorovaikutuksen on oltava koordinoitua ja tehokasta.

Toimeenpanon tehostaminen edellyttää myös, että komissio tekee tarvittavat aloitteet asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi, että EU:n lainsäädäntömenettelyssä tuotetaan vähemmän mutta parempaa sääntelyä ja että jäsenvaltiot kantavat vastuunsa EU-sääntelyn oikea-aikaisesta täytäntöönpanosta ja oikeasta soveltamisesta. Komission tulisi hyödyntää täysimääräisesti EU-sääntelyn täytäntöönpanon ja soveltamisen valvontaan liittyvät välineet, mukaan lukien rakentava dialogi jäsenvaltioiden kanssa.

Pääasiallinen sisältö

Tilannekatsauksen taustana on neuvoston sihteeristön laatima yhteenveto Eurooppa-neuvoston päätelmien toimeenpanosta. Työdokumentissa käytäneen läpi tilannetta mm. sisämarkkinoiden, muuttoliikkeen, sisäisen turvallisuuden sekä ulkosuhteiden osalta. Tätä muistiota laadittaessa työdokumenttia ei oltu vielä jaettu.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Käsittely Euroopan parlamentissa

Kansallinen valmistelu

EU-ministerivaliokunta 5.12.

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 5.12.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Taloudelliset vaikutukset

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Asiakirjat

Sihteeristön jakamaa yhteenvetoa oltu vielä jaettu muistiota laadittaessa.

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VNEUS/Koskinen 0295 160 534

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

Valtiovarainministeriö

PERUSMUISTIO

VM2018-00739

EUS Marttinen Anni(VM), Vartia
 Laura(VM)

29.11.2018

JULKINEN

Asia

Yleisten asioiden neuvosto 11.12.18; Eurooppalainen ohjausjakso 2019 - Vuotuinen kasvuselvytys

Kokous

Yleisten asioiden neuvosto 11.12.2018

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Vuosittaisen eurooppalaisen ohjausjakson käynnistää komission marraskuussa julkaisemat vuotuinen kasvuselvytys (Annual Growth Survey, AGS), hälytysmekanismiraportti (Alert Mechanism Report, AMR) ja komission esitys euroalueen suosituksiksi (Euro Area Recommendation, EAR).

Komissio esittelee neuvostossa tuoreen kasvuselvytyksen. Asiakohta on osa vuoden 2019 ohjausjakson valmistelua.

Suomen kanta

Kyseessä on asian esittely, joten Suomi ottaa asian tässä vaiheessa tiedoksi.

Pääasiallinen sisältö**Vuotuinen kasvuselvytys 2019**

Komission vuotuinen kasvuselvytys linjaa talouden ja sosiaaliset prioriteetit EU:lle ja jäsenmaille seuraavalle vuodelle. Tuore kasvuselvytys tukeutuu kasvua tukevaan kolmoisstrategiaan: korkean laadun investointien lisäämiseen, rakenneuudistuksiin, jotka tukevat tuottavuuskasvua ja sosiaalista osallistavuutta sekä vastuulliseen finanssipolitiikkaan ja rahoitusmarkkinoiden makrotasapainon varmistamiseen.

Komissio pitää tärkeänä puskureiden rakentamista ja velan määrän pienentämistä hyvinä taloudellisina aikoina, erityisesti korkeasti velkaantuneissa maissa. Investoinneilla ja rakenneuudistuksilla tulisi tukea kierto- ja matalapäästötaloutta, innovaatioita ja kilpailukykyä uusien teknologioiden ja digitalisaation saralla erityisesti telekommunikaatio-, kuljetus ja vähittäiskaupanaloilla sekä pyrkiä parantamaan työmarkkinoiden toimintaa ja koulutusmahdollisuuksia. Lisäksi komissio korostaa muun muassa julkisen ja yksityisen investointien vahvistamisen tärkeyttä. Komission mukaan pääomamarkkinaunionin loppuunsaattaminen tukee investointien rahoituksen kehittämistä. Komissio korostaa sosiaaliturvajärjestelmä uudistusten merkitystä

eriarvoisuuden vähentämisessä. Samalla tuottavuuskasvun toivotaan palkkojen nousun kautta tukevan lähentymistä elintasoeroissa.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Hälytysmekanismiraportti: EU:n asetuksen 1176/2011 artiklat 3 ja 4.

Euroalueen suositukset: Perussopimuksen artiklat 136 ja 121(2)

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

EU-ministerivaliokunta 5.12.2018

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 5.12.2018

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

(COM(2018) 770 final) Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Central Bank, the European Economic and Social Committee, the Committee of the Regions and the European Investment Bank – Annual Growth Survey 2019: For a stronger Europe in the face of global uncertainty

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VM/EUS, EU-avustaja Anni Martinen, p. 02955 30099
VM/KO, Finanssineuvos Laura Vartia, p.+358 2955 30228

EUTORI-tunnus

EU/2018/0352, EU/2017/1672

Liitteet

Viite

Valtioneuvoston kanslia

PERUSMUISTIO

VNEUS2018-
00871

VNEUS Pietarinen Päivi(VNK)

30.11.2018

Asia

Yleisten asioiden neuvosto 11.12.2018; Oikeusvaltiotilanne Puolassa; Komission ehdotus neuvoston päätökseksi

Kokous

Yleisten asioiden neuvosto 11.12.2018

U/E/UTP-tunnus

E 7/2018 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antoi 20.12.2017 perustellun ehdotuksen neuvoston päätökseksi, jonka mukaan on selvä vaara, että Puola loukkaa vakavasti oikeusvaltioperiaatetta. Päätösehdotuksessa komissio esittää ehdollisesti, että neuvosto käynnistäisi EU-sopimuksen 7 artiklan mukaisen menettelyn ensimmäisen vaiheen (7 artiklan 1 kohta). Puolaa kuultiin EU-sopimuksen 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun menettelyn ensimmäisen vaiheen mukaisesti yleisten asioiden neuvostossa 26.6. ja 18.9.2018. Asiassa saatiin tilannekatsaukset yleisten asioiden neuvostossa 16.10. ja 12.11.2018. Puolaa on tarkoitus kuulla yleisten asioiden neuvostossa 11.12.2018.

Suomen kanta

EU perustuu yhteisiin arvoihin, joita ovat muun muassa vapaus ja kansanvalta, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittaminen sekä oikeusvaltioperiaate. On tärkeää, että EU:n jäsenvaltiot ovat täysin sitoutuneita EU:n perussopimusten noudattamiseen ja näihin arvoihin. Unionin yhteisten arvojen noudattaminen tulee varmistaa.

EU-sopimuksen 7 artiklan mukainen mekanismi ja komission toimintakehys oikeusvaltioperiaatteen turvaamiseksi mahdollistavat puuttumisen oikeusvaltioperiaatetta koskevaan uhkaan. On hyvä, että komissio on ottanut mekanismin käyttöön. On kuitenkin tarpeen edelleen vahvistaa keinoja varmistaa unionin yhteisten arvojen kunnioittaminen jäsenvaltioissa. Suomi toimii aloitteellisesti, jotta unionin tason ennakkollisia ja muita mekanismeja kehitettäisiin ja tehostettaisiin. On myös tärkeää löytää keinoja vahvistaa EU:n rahoituksen ja EU:n perusarvojen noudattamisen, erityisesti oikeusvaltioperiaatteen, välistä yhteyttä. Suomi arvioi komission tätä koskevaa toukokuussa 2018 antamaa ehdotusta myönteisessä hengessä.

Suomi tukee komission keskeistä roolia oikeusvaltioperiaatteen noudattamisen seurannassa EU:ssa, mukaan lukien EU-sopimuksen 7 artiklan 1 kohdan mukaisen menettelyn käynnistämisen arviointi. Suomi suhtautuu vakavasti EU:n perustana olevien arvojen loukkaamiseen tai sen vaaraan.

Suomi luottaa siihen, että komissio on arvioinut perinpohjaisesti ja asiantuntevasti tilannetta ehdottaessaan EU-sopimuksen 7 artiklan 1 kohdan aktivoimista ja kyseisen artiklan mukaista Puolan kuulemista.

Komission asettama määräaika toimenpiteille päättyi jo maaliskuussa. Suomi rohkaisee edelleen komissiota ja Puolaa etsimään ratkaisuja. Puola on tärkeä jäsenvaltio EU:lle ja Suomelle.

On huolestuttavaa, mikäli riittävää edistystä ei tapahdu. Tällöin on harkittava tarvittavia toimenpiteitä, jotta oikeusvaltioperiaatteesta voidaan pitää tiukasti kiinni.

Jäsenvaltion kuuleminen on olennainen osa EU-sopimuksen 7 artiklan 1 kohdan mukaista menettelyä ja edellytys menettelyn asianmukaiselle etenemiselle. Suomi on tukenut etenemistä kuulemiseen. On keskeistä, että kuulemisesta saadaan neuvostolle vankka pohja arvioida tilannetta ja tarkoituksenmukaista etenemistapaa. Kuuleminen on tärkeää toteuttaa siten, että menettely on asianmukainen kaikkien osapuolten osalta. Kuulemisen pohjalta Suomi arvioi jatkomenettelyn. Olennaista on, että Puolan tilanteen käsittely neuvostossa jatkuu.

Kyse on myös EU:n yhtenäisen ja uskottavan toiminnan turvaamisesta. Perusoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen kunnioittaminen, erityisesti tuomioistuinten riippumattomuus, tukee kansalaisten ja yritysten luottamusta oikeuksiensa toteutumiseen ja siten myös talouskasvua ja investointeja. Vastavuoroiseen tunnustamiseen perustuvan oikeudellisen yhteistyön edellytyksenä on jäsenvaltioiden keskinäinen luottamus toistensa oikeusjärjestelmiin.

Pääasiallinen sisältö

Komission oikeusvaltioperiaatteen turvaamista koskevan toimintakehyksen soveltaminen Puolaan ja komission perusteltu päätösehdotus

Komissio hyväksyi vuonna 2014 oikeusvaltioperiaatteen turvaamista koskevan toimintakehyksen. Se sisältää ns. varhaisvaroitusjärjestelmän tilanteisiin, joissa oikeusvaltioperiaatteeseen kohdistuu tietyssä jäsenvaltiossa järjestelmätason uhka. Toimintakehys sisältää kolmivaiheisen menettelyn (1. arvio ja lausunto, 2. suositus, 3. seuranta). Menettelyssä keskeistä on komission ja kyseessä olevan jäsenvaltion jatkuva oikeusvaltiodialogi. Tarkoituksena on löytää komission ja jäsenvaltion välillä yhteinen ratkaisu ja ennaltaehkäistä tarve turvautua EU-sopimuksen 7 artiklan mukaiseen menettelyyn.

Puolan tilanne on ensimmäinen tapaus, jossa komissio on käyttänyt oikeusvaltioperiaatteen turvaamista koskevaa toimintakehystä. Komissio käynnisti menettelyn 13.1.2016. Komissio on antanut Puolalle toimintakehyksen puitteissa lausunnon 1.6.2016 sekä suositukset 27.7., 21.12.2016, 26.7. ja 20.12.2017. Komissio ja Puola ovat esittäneet näkemyksiään dialogin puitteissa menettelyn käynnistämisestä lähtien. Menettely jatkuu edelleen.

Komissio antoi 20.12.2017 perustellun ehdotuksen neuvoston päätökseksi, jonka mukaan on selvä vaara, että Puola loukkaa vakavasti oikeusvaltioperiaatetta. Päätösehdotuksessa komissio esittää ehdollisesti, että neuvosto käynnistäisi EU-sopimuksen 7 artiklan mukaisen menettelyn ensimmäisen vaiheen (7 artiklan 1 kohta). Komissio on kuitenkin ilmoittanut olevansa valmis harkitsemaan uudelleen tekemäänsä ehdotusta, jos Puola toimeenpanee komission 20.12.2017 antamassa neljännessä oikeusvaltiosuosituksessa esitetyt toimenpiteet asetetussa määräajassa, 20.3.2018 mennessä. Komission perusteltu päätösehdotusta kuvataan E-kirjeessä 7/2018 vp.

Komissio esitteli päätösehdotuksensa 27.2. ja antoi tilannekatsaukset yleisten asioiden neuvostossa 20.3., 17.4. ja 14.5.2018.

Komissio totesi kesäkuussa 2018, että Puolassa on tehty joitain lainsäädäntömuutoksia, mutta komissio oli edelleen huolestunut Puolan tilanteesta ja katsoi, että neuvoston tulisi edetä EU-sopimuksen 7 artiklan 1 kohdan mukaiseen menettelyyn kuuluvaan kuulemiseen Puolan osalta. Puolaa kuultiin yleisten asioiden neuvostossa 26.6. ja 18.9.2018. Käsittelyn kohteena olivat komission perustellussa ehdotuksessa käsitellyt asiakokonaisuudet. Asiassa saatiin tilannekatsaukset yleisten asioiden neuvostossa 16.10. ja 12.11.2018.

Puolan oikeusvaltiotilanteen neuvostokäsittelyssä jäsenvaltioiden näkemyksissä on ollut havaittavissa painotuseroja.

Tilannekehityksestä Puolassa syksyllä 2018

Puolassa ryhdyttiin keväällä 2018 tiettyihin lainsäädäntö- ja hallinnollisiin muutoksiin Puolan ja komission välisen oikeusvaltiodialogin myötä. On esitetty arvioita, että toimet eivät sisällöllisesti vastaisi komission esittämiin huoliin.

Puolassa aiemmin toteutettujen lainsäädäntömuutosten perusteella korkeimman oikeuden yli 65-vuotiaat jäsenet, mukaan lukien sen presidentti, joutuivat jäämään eläkkeelle 3.7.2018, elleivät he olleet pyytäneet virkakautensa jatkamista tasavallan presidentiltä.

Komissio on nostanut lainsäädäntömuutoksen esille oikeusvaltiosuosituksissaan ja päätösehdotuksessaan neuvostolle. EU:n tuomioistuimessa on vireillä kaksi samaan aihepiiriin liittyvää komission nostamaa rikkomuskannetta, joista ensimmäinen koskee lainmuutosta, jolla säädettiin yleisten tuomioistuinten osalta eri eläkeiät miehille ja naisille ja alennettiin tuomarien eläkeikää ja toinen Puolan korkeinta oikeutta koskevaa lainmuutosta. Jälkimmäiseen asiaan liittyen EU:n tuomioistuin määräsi 19.10.2018 komission pyynnöstä välitoimena Puolan keskeyttämään korkeinta oikeutta koskevan lainsäädännön soveltamisen toistaiseksi. Määräyksen mukaan Puolan on myös huolehdittava siitä, että ne tuomarit, jotka lain siirtymäsäännökset velvoittavat jäämään eläkkeelle, voivat jatkaa työskentelyään entisin edellytyksin sekä pidättäytyttävä nimittämästä uusia tuomareita viimeksi mainittujen tilalle. Puolan on tullut 19.11.2018 mennessä antaa tuomioistuimelle vastaus toimistaan. Puolassa hyväksyttiin marraskuun lopulla lakimuutos, jolla keskeytetään em. korkeimman oikeuden tuomareiden eläkejärjestelyt.

Puolan korkein oikeus on tehnyt tänä vuonna EU:n tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyynnön, joka liittyy edellä mainittuun tuomareiden eläkeiän alentamista koskevaan lakiin. Se on myös lykännyt korkeinta oikeutta koskevan lain soveltamista tietyiltä osin. Puolan korkein oikeus pyysi asian käsittelyä nopeutetussa menettelyssä.

Vireillä on myös muita puolalaisten tuomioistuinten esittämiä Puolan oikeuslaitosta koskevia ennakkoratkaisupyynnöjä, esimerkiksi asia, joka koskee oikeuskeinojen tosiasiallista puuttumista Puolan korkeimman oikeuden tuomarin ikään perustuvaa syrjintää koskevan valituksen ollessa kyseessä sekä asiat, jotka koskevat tuomareihin kohdistuvaan kurinpitomenettelyyn liittyvän järjestelmän uudistuksia.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

KOM(2014) 158 lopullinen, komission tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle uusi toimintakehys oikeusvaltioperiaatteen vahvistamiseksi. Kyse on komission toimintakehyksestä, jossa Euroopan parlamentilla ja neuvostolla ei ole päätöksentekoaosamaa. Tiedonanto perustuu keskeisesti Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) 2 artiklaan, jossa määrätään unionin arvoista. Sillä on myös yhteys SEU 7 artiklaan, jossa määrätään menettelyistä arvojen turvaamiseksi.

Komissio on esittänyt SEU 7 artiklan 1 kohdan mukaisen ennaltaehkäisevän menettelyn aktivoimista. SEU 7 artiklan mukainen mekanismi jakaantuu kahteen vaiheeseen, SEU 7 artiklan 1 kohdan mukaiseen ensimmäiseen vaiheeseen (ennaltaehkäisevä vaihe) ja SEU 7 artiklan 2 kohdan mukaiseen toiseen vaiheeseen (sanktiomahdollisuus). SEU 7 artiklan 1 kohdan mukaan neuvosto voi jäsenvaltioiden yhden kolmasosan, Euroopan parlamentin tai Euroopan komission perustellusta ehdotuksesta Euroopan parlamentin hyväksynnän saatuaan todeta jäsentensä neljän viidesosan enemmistöllä, että on olemassa selvä vaara, että jokin jäsenvaltio loukkaa vakavasti 2 artiklassa tarkoitettuja arvoja.

Ennen tämän toteamista neuvosto kuulee kyseistä jäsenvaltiota ja voi, tehden ratkaisunsa samaa menettelyä noudattaen, antaa sille suosituksia.

SEU 7 artiklan 2 kohdan mukaan Eurooppa-neuvosto voi yksimielisesti todeta, että jokin jäsenvaltio loukkaa vakavasti ja jatkuvasti näitä arvoja. Tämän jälkeen neuvosto voi päättää sanktioista. Asianomaiselle jäsenvaltiolle kuuluvat oikeudet, mukaan lukien äänioikeus neuvostossa, voidaan pidättää väliaikaisesti.

Unionin arvoista määrätään SEU 2 artiklassa.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentti on käsitellyt Puolan oikeusvaltiotilannetta seuraavasti:

Euroopan parlamentin päätöslauselma 13.4.2016 Puolan tilanteesta (2015/3031(RSP)).

Euroopan parlamentin päätöslauselma 14.9.2016 Puolan viimeaikaisista tapahtumista ja niiden vaikutuksesta Euroopan unionin perusoikeuskirjassa vahvistettuihin perusoikeuksiin (2016/2774(RSP)).

Euroopan parlamentin päätöslauselma 15.11.2017 oikeusvaltion ja demokratian tilasta Puolassa (2017/2931(RSP)).

Euroopan parlamentin päätöslauselma 1.3.2018 komission päätöksestä käynnistää SEU-sopimuksen 7 artiklan 1 kohdan mukainen menettely Puolan tilanteen johdosta (2018/2541(RSP)).

Kansallinen valmistelu

EU-ministerivaliokunta 5.12.2018.

Eduskuntakäsittely

E 7/2018 vp jatkokirjeineen.

Muun muassa VNEUS2018-00773 (osana neuvostopakettia EUN 83/2018 vp).

Ks. myös E 66/2013 vp ja E 106/2017 vp.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Oikeusvaltioperiaate ja perusoikeuksien kunnioittaminen ovat perustuslaissa vahvistettuja Suomen valtiosäännön keskeisiä periaatteita, joihin Suomi on sitoutunut myös EU:n jäsenenä sekä osana kansainvälisiä sopimusvelvoitteitaan.

Perusoikeuksista säättäminen kuuluu Ahvenanmaan itsehallintolain 27 §:n 1 ja 2 kohdan mukaan valtakunnan lainsäädäntövaltaan.

Taloudelliset vaikutukset

Ei taloudellisia vaikutuksia.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Komissio antoi 2.5.2018 asetusehdotuksen EU:n talousarvion suojaamiseksi (COM(2018) 324 final). Komissio esittää ehdotuksessaan ehdollisuuden luomista EU-varojen vastaanottamisen ja käytön sekä oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamisen välille. Ehdotuksesta on laadittu U-kirjelmä 40/2018 vp, jota eduskunta parhaillaan käsittelee.

Euroopan parlamentti päätti 12.9.2018, että se pyytää neuvostoa käynnistämään menettelyn, jossa neuvosto voisi todeta, että on selvä vaara, että Unkari loukkaa vakavasti unionin yhteisiä arvoja (EU-sopimuksen 7 artiklan 1 kohdan mukainen menettely). Yleisten asioiden neuvostossa saatiin tilannetietoja puheenjohtajavaltiolta 16.10. sekä tilannekatsaus 12.11.2018. Yleisten asioiden neuvostossa 11.12.2018 on tarkoitus käydä näkemystenvaihto.

Asiakirjat

-

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Päivi Pietarinen, VNEUS, paivi.pietarinen@vnk.fi, 0295 160 354
Heidi Kaila, VNEUS, heidi.kaila@vnk.fi, 0295 160 313
Tia Möller, OM, tia.moller@om.fi, 0295 150 105
Tomi Lounio, UM, tomi.lounio@formin.fi, 0295 350 369
Tapio Puurunen, SM, tapio.puurunen@intermin.fi, 0295 488 254
Marketta Henriksson, VM, marketta.henriksson@vm.fi, 0295 530 441

EUTORI-tunnus

EU/2017/1820

Liitteet

Viite

Valtioneuvoston kanslia

PERUSMUISTIO

VNEUS2018-
00877

VNEUS Pietarinen Päivi(VNK)

30.11.2018

Asia

Yleisten asioiden neuvosto 11.12.2018; Unionin yhteiset arvot ja Unkari; Euroopan parlamentin ehdotus neuvoston päätökseksi; Näkemystenvaihto

Kokous

Yleisten asioiden neuvosto 11.12.2018

U/E/UTP-tunnus

E 80/2018 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Euroopan parlamentti antoi 12.9.2018 perustellun ehdotuksen neuvoston päätökseksi sen toteamiseksi, onko olemassa selvä vaara, että Unkari loukkaa vakavasti unionin perustana olevia arvoja.

Puheenjohtajavaltio antoi yleisten asioiden neuvostossa tilannetietoja 16.10. ja tilannekatsauksen 12.11.2018. Yleisten asioiden neuvostossa 11.12.2018 on tarkoitus käydä näkemystenvaihto.

Käsittelyssä ei ole vielä tarkoitus käydä substanssikeskustelua eikä tehdä päätöksiä. Neuvoston kannanmuodostus ei siten ole vielä ajankohtaista.

Suomen kanta

EU perustuu yhteisiin arvoihin, joita ovat muun muassa vapaus ja kansanvalta, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittaminen sekä oikeusvaltioperiaate. On tärkeää, että EU:n jäsenvaltiot ovat täysin sitoutuneita EU:n perussopimusten noudattamiseen ja näihin arvoihin. Unionin yhteisten arvojen noudattaminen tulee varmistaa.

EU-sopimuksen 7 artiklan mukainen mekanismi ja komission toimintakehys oikeusvaltioperiaatteen turvaamiseksi mahdollistavat puuttumisen oikeusvaltioperiaatetta koskevaan uhkaan. 7 artiklan mukainen mekanismi kattaa 2 artiklassa tarkoitetut yhteiset arvot. On kuitenkin tarpeen edelleen vahvistaa keinoja varmistaa unionin yhteisten arvojen kunnioittaminen jäsenvaltioissa. Suomi toimii aloitteellisesti, jotta unionin tason ennakkollisia ja muita mekanismeja kehitettäisiin ja tehostettaisiin. On myös tärkeää löytää keinoja vahvistaa EU:n rahoituksen ja EU:n perusarvojen noudattamisen, erityisesti oikeusvaltioperiaatteen, välistä yhteyttä. Suomi arvioi komission tätä koskevaa toukokuussa 2018 antamaa ehdotusta myönteisessä hengessä.

Suomi suhtautuu vakavasti EU:n perustana olevien arvojen loukkaamiseen tai sen vaaraan. Oikeusvaltioperiaatteen noudattamista unionissa koskevia kysymyksiä tulisi lähestyä kokonaisvaltaisesti, hyödyntäen tehokkaasti kaikkia olemassa olevia välineitä.

On keskeistä, että Unkaria koskeva EU-sopimuksen 7 artiklan 1 kohdan mukainen menettely antaa neuvostolle vankan pohjan arvioida tilannetta ja tarkoituksenmukaista etenemistapaa. Menettelyn pohjana tulee olla asianmukainen, objektiivinen, luotettava ja todennettavissa oleva tieto.

Komissiolla on runsaasti asiantuntemusta, jota voitaisiin hyödyntää tässä prosessissa. Suomi on tukenut komission keskeistä roolia oikeusvaltioperiaatteen noudattamisen seurannassa ja valvonnassa EU:ssa.

Kyse on myös EU:n yhtenäisen ja uskottavan toiminnan turvaamisesta. Perusoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen kunnioittaminen, erityisesti tuomioistuinten riippumattomuus, tukee kansalaisten ja yritysten luottamusta oikeuksiensa toteutumiseen ja siten myös talouskasvua ja investointeja. Vastavuoroiseen tunnustamiseen perustuvan oikeudellisen yhteistyön edellytyksenä on jäsenvaltioiden keskinäinen luottamus toistensa oikeusjärjestelmiin.

Suomi täsmentää kantojaan tarvittavilta osin käsittelyn edetessä ja tietopohjan laajentuessa.

Pääasiallinen sisältö

Euroopan parlamentti hyväksyi 12.9.2018 perustellun ehdotuksen neuvoston päätökseksi Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 7 artiklan 1 kohdan nojalla sen toteamiseksi, onko olemassa selvä vaara, että Unkari loukkaa vakavasti unionin perustana olevia arvoja. Esitys hyväksyttiin äänin 448 puolesta, 197 vastaan ja 48 tyhjää. Tämä on ensimmäinen kerta, kun parlamentti tekee Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 7 artiklan 1 kohdan mukaisen ehdotuksen neuvostolle. Päätösehdotuksen taustalla on Euroopan parlamentin pitkään jatkunut huoli Unkarin oikeusvaltio- ja demokratiatilanteesta. Euroopan parlamentin mukaan merkittävimpiä huolenaiheita ovat oikeuslaitoksen itsenäisyys, sananvapaus, korruptio sekä vähemmistöjen, maahanmuuttajien ja turvapaikanhakijoiden oikeudet. Euroopan parlamentin esittämät huolet ovat laaja-alaisia, ja niitä on kuvattu yksityiskohtaisemmin E-kirjeessä 80/2018 vp.

Puheenjohtajavaltio antoi tilannetietoja yleisten asioiden neuvostossa 16.10.2018. Perusteltua päätösehdotusta koskien järjestettiin parlamentin kanssa 12.11.2018 epävirallinen, yleisten asioiden neuvostosta erillinen tapaaminen, johon olivat kutsuttuina yleisten asioiden neuvostoon osallistuvat ministerit ja parlamentti. Yleisten asioiden neuvostossa 12.11.2018 useat jäsenvaltiot toivat esille huoliaan Unkarin tilanteesta.

Yleisten asioiden neuvostossa 11.12.2018 on tarkoitus käydä näkemystenvaihto. Käsittelyssä ei ole vielä tarkoitus käydä substanssikeskustelua eikä tehdä päätöksiä. Epävirallisesti on arvioitu, että Euroopan parlamentin Unkarin tilannetta koskeva ehdotus kattaisi merkittävästi laajemman kokonaisuuden kuin komission Puolan tilannetta koskeva perusteltu ehdotus, ja tämä asettaisi myös Unkaria koskevan ehdotuksen neuvostokäsittelylle uudenlaisia vaatimuksia.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) 7 artiklan 1 kohta, jossa osaltaan määrätään menettelyistä unionin arvojen turvaamiseksi.

SEU 7 artiklan mukainen mekanismi jakaantuu kahteen vaiheeseen, SEU 7 artiklan 1 kohdan mukaiseen ensimmäiseen vaiheeseen ja SEU 7 artiklan 2 kohdan mukaiseen toiseen vaiheeseen. SEU 7 artiklan menettelyä on pidetty käytännössä viimekätisenä keinona ja sen soveltamiskynnystä korkeana. Artiklaa on ensi kertaa sovellettu joulukuussa 2017, kun komissio teki perustellun ehdotuksen neuvoston päätökseksi 7 artiklan 1 kohdan soveltamisesta Puolan oikeusvaltiotilanteeseen.

SEU 7 artiklan 1 kohdan mukaan neuvosto voi jäsenvaltioiden yhden kolmasosan, Euroopan parlamentin tai Euroopan komission perustellusta ehdotuksesta Euroopan parlamentin hyväksynnän saatuaan todeta jäsentensä neljän viidesosan enemmistöllä, että on olemassa selvä vaara, että jokin jäsenvaltio loukkaa vakavasti 2 artiklassa tarkoitettuja arvoja. Ennen tämän toteamista neuvosto kuulee kyseistä jäsenvaltiota ja voi, tehden ratkaisunsa samaa menettelyä noudattaen, antaa sille suosituksia. Neuvosto tarkistaa säännöllisesti, ovatko tällaiseen toteamiseen johtaneet perusteet edelleen olemassa.

SEU 7 artiklan 2 kohdan mukaan Eurooppa-neuvosto voi yksimielisesti todeta, että jokin jäsenvaltio loukkaa vakavasti ja jatkuvasti näitä arvoja. Tämän jälkeen neuvosto voi päättää sanktioista. Asianomaiselle jäsenvaltiolle kuuluvat oikeudet, mukaan lukien äänioikeus neuvostossa, voidaan pidättää väliaikaisesti.

Unionin arvoista määrätään SEU 2 artiklassa.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentti on käsitellyt Unkarin oikeusvaltiotilannetta mm. seuraavasti:

Euroopan parlamentin päätöslauselma 10.6.2015 Unkarin tilanteesta (2015/2700(RSP)).

Euroopan parlamentin päätöslauselma 17.5.2017 Unkarin tilanteesta (2017/2656(RSP)).

Euroopan parlamentin päätöslauselma 12.9.2018 ehdotuksesta, jolla neuvostoa pyydetään toteamaan Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 7 artiklan 1 kohdan nojalla, onko olemassa selvä vaara, että Unkari loukkaa vakavasti unionin perustana olevia arvoja (2017/2131(INL)).

Kansallinen valmistelu

EU-ministerivaliokunta 11.12.2018.

Ks. myös E 66/2013 vp ja E 106/2017 vp.

Eduskuntakäsittely

E 80/2018 vp.

VNEUS2018-00777 (osana neuvostopakettia EUN 83/2018 vp).

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Oikeusvaltioperiaate ja perusoikeuksien kunnioittaminen ovat perustuslaissa vahvistettuja Suomen valtiosäännön keskeisiä periaatteita, joihin Suomi on sitoutunut myös EU:n jäsenenä sekä osana kansainvälisiä sopimusvelvoitteitaan.

Perusoikeuksista säätäminen kuuluu Ahvenanmaan itsehallintolain 27 §:n 1 ja 2 kohdan mukaan valtakunnan lainsäädäntövaltaan.

Taloudelliset vaikutukset

Ei taloudellisia vaikutuksia.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Unkari on lokakuussa 2018 nostanut kanteen EU:n tuomioistuimessa tässä perusmuistiossa käsitellyn Euroopan parlamentin 12.9.2018 hyväksymän perustellun ehdotuksen kumoamiseksi menettelyllisin perustein.

Komissio antoi 2.5.2018 asetusehdotuksen EU:n talousarvion suojaamiseksi (COM(2018) 324 final). Komissio esittää ehdotuksessaan ehdollisuuden luomista EU-varojen vastaanottamisen ja käytön sekä oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamisen välille. Ehdotuksesta on laadittu U-kirjelmä 40/2018 vp, jota eduskunta käsittelee.

Komissio antoi joulukuussa 2017 perustellun ehdotuksen neuvoston päätökseksi, jonka mukaan on selvä vaara, että Puola loukkaa vakavasti oikeusvaltioperiaatetta. Päätösehdotuksessa komissio esittää ehdollisesti, että neuvosto käynnistäisi EU-sopimuksen 7 artiklan mukaisen menettelyn ensimmäisen vaiheen (7 artiklan 1 kohta). Puolaa kuultiin yleisten asioiden neuvostossa kesä- ja syyskuussa 2018. Käsittelyn kohteena olivat komission perustellussa ehdotuksessa käsitellyt asiakokonaisuudet. Asiassa saatiin tilannekatsaus yleisten asioiden neuvostossa 12.11.2018. Puolaa on tarkoitus kuulla yleisten asioiden neuvostossa 11.12.2018. Eduskuntaa on informoitu mm. E-jatkokirjeellä EJ 19/2018 vp.

Asiakirjat

-

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Päivi Pietarinen, VNEUS, paivi.pietarinen@vnk.fi, 0295 160 354
Heidi Kaila, VNEUS, heidi.kaila@vnk.fi, 0295 160 313
Tia Möller, OM, tia.moller@om.fi, 0295 150 105
Tomi Lounio, UM, tomi.lounio@formin.fi, 0295 350 369
Tapio Puurunen, SM, tapio.puurunen@intermin.fi, 0295 488 254
Marketta Henriksson, VM, marketta.henriksson@vm.fi, 0295 530 441

EUTORI-tunnus

EU/2018/1565

Liitteet

Viite

LIITTEET

Asiasanat	Eurooppa-neuvosto, puheenjohtajuus, Puola, rahoituskehukset, talouspolitiikka, Unkari, YAN Yleisten asioiden neuvosto, Oikeusvaltioperiaate
Hoitaa	OM, SM, UM, VM, VNK
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, PLM, SP, STM, TEM, TPK, TULLI, VTV, YM
